

Ukraina lapsed Eesti hariduses

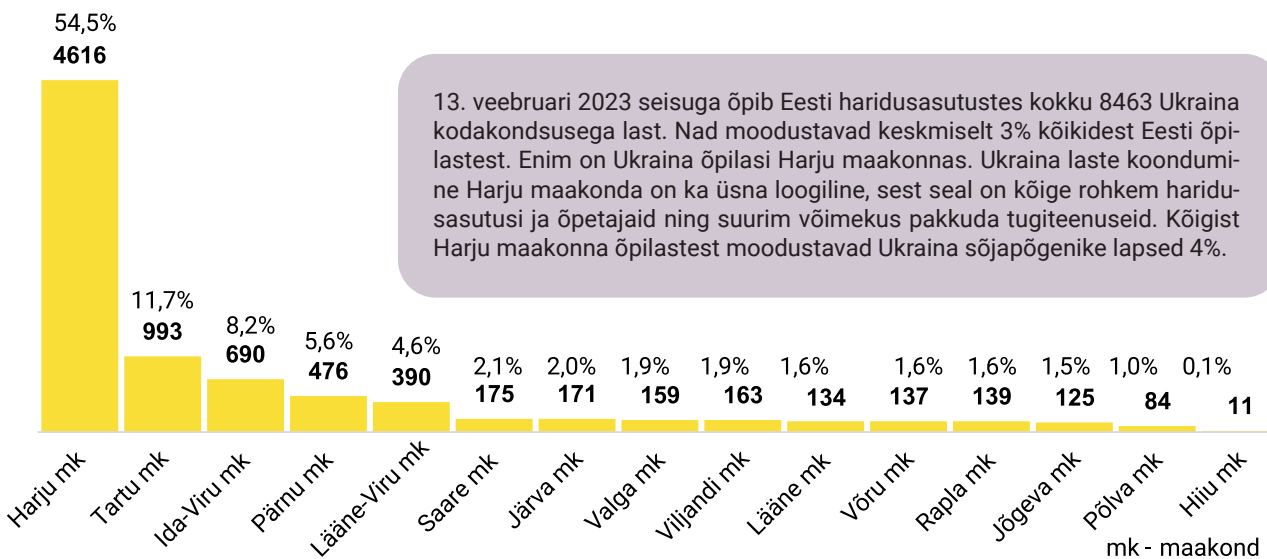
Eesti haridusasutused saavad lisakoormusega, mille on tinginud Ukraina sõjapõgenikest õpilased, üldiselt hästi hakkama. Enamuse Ukraina õpilasi vastu võtnud koolide arvates on Ukraina õpilased hästi või üldiselt hästi kohanenud.

Enim Ukraina sõjapõgenike lapsi on lisandunud neisse maakondadesse, kus juba varasemalt oli õpilaste arv õpetaja kohta suurim, muutes õpetajate nappuse ja ülekoormuse probleemi teravamaks. Leevendust saavad pakkuda Ukrainast pärit (haridus)töötajad, tõlkides õppematerjale, andes tunde või olles Ukraina õpilastele tugiisikuks. Haridus- ja Teadusministeeriumi hiljutise koolide küsitluse järgi on väga paljud koolid juba ukraina rahvusest kolleegidelt abi saanud.

Areneguseire Keskuse uurimissuuna „Õpetajate järelkasvu tulevik“ eesmärk on globaalsete ja siseriiklike trendide põhjal töötada välja õpetajate vajaduse ja järelkasvu stsenaariumid aastani 2040.

Tulevikku vaatavalt on veel liiga vara hinnata, milline on Ukraina sõjapõgenike laste pikemaajalisem mõju Eesti koolidele, sest ei ole teada, kui paljud neist ja kui kauaks meile jäävad. Koolid, kuhu on palju Ukraina lapsi lisandunud, vajavad riigilt jätkuvat lisatoetust.

Ukraina õpilased Eesti maakondade ja kohalike omavalitsuste lõikes

13. veebruari 2023 seisuga õpib Eesti haridusasutustes kokku 8463 Ukraina kodakondsusega last. Nad moodustavad keskmiselt 3% kõikidest Eesti õpilastest. Enim on Ukraina õpilasi Harju maakonnas. Ukraina laste koondumine Harju maakonda on ka üsna loogiline, sest seal on kõige rohkem haridusasutusi ja õpetajaid ning suurim võimekus pakkuda tugiteenuseid. Kõigist Harju maakonna õpilastest moodustavad Ukraina sõjapõgenike lapsed 4%.

Joonis 1. Ukraina õppijad maakonniti (% kõikidest Ukraina õppuritest Eestis)
Allikas: EHIS¹

45,5% Eestis olevatest Ukraina lastest õpivad Tallinnas, 9,9% Tartus ning 4,5% Pärnus.¹ Seega, need kolm Eesti linnat katavad ära juba 59,9% kõikidest Eestis olevatest Ukraina sõjapõgenike lastest.

Samas tuleb silmas pidada, et haridusasutuste lõikes on pilt palju mitmekesisem: igas kohalikus omavalitsuses on ka väga palju haridusasutusi, kus Ukraina sõjapõgenike ei ole või nende osakaal on ümardatult 0%.

KOV-ide esikümme Ukraina õpilaste arvu järgi

1. Tallinna linn	3850
2. Tartu linn	839
3. Pärnu linn	381
4. Kohtla-Järve linn	240
5. Maardu linn	189
6. Rakvere linn	181
7. Saaremaa vald	175
8. Narva linn	158
9. Sillamäe linn	117
10. Lääne-Harju vald	110

Allikas: EHIS¹

89% Ukraina lastest õpivad alus- või põhiharidusastmel.

ALUSHARIDUS
24%

PÕHIHARIDUS
65%

GÜMNAASIUM
5%

KUTSEHARIDUS
6%

Allikas: EHIS¹

Lisanduv töökoormus erineb tugevalt koolide ja klasside lõikes.

Maakondade lõikes lisandus enim Ukraina õpilasi nendes- se maakondadesse, kus ka keskmine õpilaste arv õpetaja kohta on suurim. Ukraina õpilaste lisandumine kasvatas Eesti õpetajate töökoormust, ent see varieerub eeskätt konkreetsete koolide ja klasside lõikes – suuremates Tallinna koolides on õpetaja kohta klassis 20 või enam õpilast.

Tabel 1. Õpetajate koormus ja lisandunud Ukraina (UA) õpilaste arv

Maakond	Õpilasi õpetaja kohta 2021/22	Lisandunud UA õpilased
Harju mk	13,2	4616
Tartu mk	11,6	993
Ida-Viru mk	11,2	690
Pärnu mk	11,7	476
Lääne-Viru mk	10,4	390
Saare mk	10,1	175
Järva mk	9,3	171
Valga mk	10,1	159
Viljandi mk	10,2	163
Lääne mk	9,2	134
Võru mk	9,8	137
Rapla mk	10,5	139
Jõgeva mk	9,6	125
Põlva mk	9,6	84
Hiiu mk	8,7	11

Allikas: (EHIS)¹

Ukraina õpilased on Eesti koolides hästi või üldiselt hästi kohanenud. Nii leidsid 57% Haridus- ja Teadusministeeriumi 2022. aasta detsembrikuus läbi viidud koolide küsitluses osalenud koolidest, kus õpib Ukraina lapsi. Vastati veel näiteks ka „tasapisi“, „nii ja naa“, „rahuldavalt“, „oleneb õpilasest“ jne.²

Peamised väljakutsed on keelebarjäär ja kakskeelses klassis õpetamine, suured erinevused Eesti ja Ukraina õppekavades ning Ukraina õpilaste järele aitamine. See on tähendanud õpetajatele lisakoormust ning sellest tulenevalt ka õpetajate, abiõpetajate ja tugispetsialistide puudust.² Keerukust lisab juurde see, et paljud Ukraina lapsevanemad tahavad, et nende laps käiks samaaegselt nii Eesti koolis kui ka osaleks Ukraina distantsõppes. Lastel on seetõttu topeltkoormus.

Töökoormust aitavad leevendada Ukraina haridustöötajad. Lisaks Ukraina sõjapõgenikest õpilastele on paljudesse haridusasutustesse jõudnud ka Ukrainast pärit töötajad, kes saavad seoses Ukraina lastega tekkinud lisakoormust leevendada: tõlkida õppematerjale, anda tunde, olla õpilastele tugiisikuks, jne. Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS)¹ järgi töötab Eesti koolides õpetajana 104 sõjapõgenikku, siia lisanduvad veel juurde need, kes töötavad psühholoogi, tugiisiku, logopeedi, sotsiaalpedagoogi, koka või koristajana jne.

Arvestatav osa Ukraina lapsi õpib eesti keeles.

63% Ukraina laste õppekeel on eesti keel. Siiski tuleb täpsustada, et isegi kui lapsed õpivad eesti õppekeelega koolis, võib nende õpe ikkagi olla mingis mahus vene või ukraina keeles.

Suurim osakaal vene või inglise keeles õppivaid Ukraina lapsi on Harju ja Ida-Viru maakonnas. Harju maakonnas õpib vene keeles 33% maakonda saabunud Ukraina lastest, Ida-Viru maakonnas on see näitaja 52%.¹

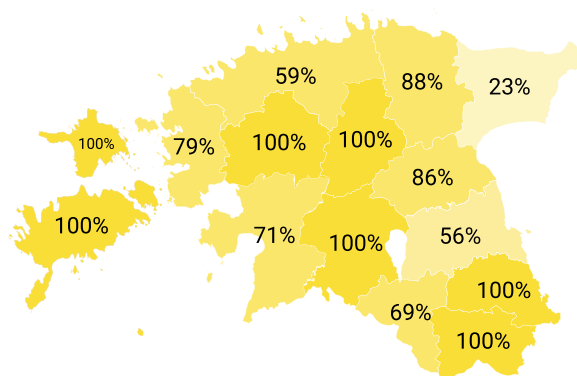
Õpetajate ja koolijuhtide senine tunnetatud kogemus on kinnitanud, et kõige kergem on Ukraina lapsi integreerida alushariduses ehk nooremas eas. Mida keerulisemaks muutub õpitava aine sisu, seda raskem on algtaseme keeleoskust omamata eestikeelses õppes osaleda.^{2,3}

Allikad:

1 Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS). Andmed seisuga 13. veebruar 2023.

2 Haridus- ja Teadusministeerium (2022). Kriisiteemade küsitlus.

3 Kuri, K. (2023). Muukeelne laps (3): Ukraina lapsed Laagna gümnaasiumis. Õpetajate Leht, 27. jaanuar.

Joonis 2. Eesti keeles õppivate Ukraina laste osakaal maakonniti
Allikas: (EHIS)¹